

Årsrapport 2021

Locum AB

Regionrevisorerna

2022-03-29

Diarienummer
RK 2021-0020Styrelsen
Locum AB**Årsrapport 2021**
Locum AB

Revisorerna i revisorsgrupp III beslutade 2022-03-29 att överlämna rapporten till styrelsen för Locum AB för kännedom och möjlighet till yttrande senast 2022-08-31.

Paragrafen förklarades omedelbart justerad.

Anders Lönn
Ordförande
Digital signering

Snezana Kronic
Sekreterare
Digital signering

Sammanfattning – Locum AB

I den årliga revisionen prövas om verksamheten bedrivits på ett ändamålsenligt och från ekonomisk synpunkt tillfredsställande sätt, om den interna styrningen och kontrollen varit tillräcklig samt om räkenskaperna är rättvisande.

Bedömning för år 2021

	Tillfredsställande	Inte helt tillfredsställande	Otillfredsställande
Ekonomiskt och verksamhetsmässigt Resultat	X		
	Tillräcklig	Inte helt tillräcklig	Otillräcklig
Intern styrning och kontroll	X		
	Rättvisande	Inte rättvisande	
Räkenskaper	X		

Ekonomiskt och verksamhetsmässigt resultat

Resultatet före bokslutsdispositioner och skatt uppgår till 10 mnkr. Fullmäktige har beslutat att effekten av förändringen av diskonteringsräntan som för bolaget uppgår till 2,8 mnkr, ska undantas vid avstämningen av resultatkravet. Resultatet före bokslutsdispositioner och skatt, justerat för diskonteringsräntan, uppgår till 7,2 mnkr, vilket är i nivå med fullmäktiges resultatkrav. Revisionen konstaterar att fullmäktiges mål om en ekonomi i balans därmed uppnåtts.

Enligt styrelsens bedömning har de mål som styrelsen har att förhålla sig till uppnåtts även om några av de underliggande indikatorerna inte uppnåtts. Bland dessa kan nämnas två indikatorer kopplade till klimat- och risk- samt sårbarhetsanalyser.

Det ekonomiska och verksamhetsmässiga resultatet bedöms, utifrån genomförd granskning, sammantaget som tillfredsställande.

Intern styrning och kontroll

Revisionen har under året i fyra projekt granskat fastighetsförsäljningar i regionen, regionens investeringsprocess, fastighetsägar- och byggherreansvaret samt klimatanpassning av fastigheter och anläggningar. I dessa projekt har även Locums ansvar för styrning och kontroll ingått. Därutöver har den interna kontrollen av bl.a. bisysslor och jäv, ledningsnära kostnader och representation, samt bolagets informationssäkerhetsarbete granskats.

Den interna styrningen och kontrollen bedöms, utifrån genomförd granskning, vara tillräcklig.

Räkenskaper

Årsbokslutet är i allt väsentligt upprättat enligt god redovisningssed, enligt regionens anvisningar och bedöms ge en rättvisande bild av årets resultat och ställning.

Räkenskaperna bedöms vara rättvisande.

Innehåll

1	Årlig granskning	1
2	Ekonomiskt och verksamhetsmässigt resultat	1
2.1	Ekonomiskt resultat	2
2.2	Verksamhetsmässigt resultat	3
3	Intern styrning och kontroll	4
3.1	Försäljningar av vårdfastigheter	4
3.2	Investeringsprocessen i praktiken	5
3.3	Brandskyddsarbetet vid akutsjukhusen	5
3.4	Granskning av det systematiska informationssäkerhetsarbetet	6
3.5	Leverantörsfakturaprocessen	7
3.6	Avrapporterade granskningar i delrapporterings PM	7
3.7	Granskningar utan väsentliga iakttagelser	10
3.8	Uppföljning av tidigare lämnade rekommendationer	10
3.9	Sammanfattande bedömning av intern styrning och kontroll	10
4	Räkenskaper	10
4.1	Årsredovisningen	10
	Bilaga 1 Sammanställning och uppföljning av rekommendationer till styrelsen	
	Bilaga 2 Sammanställning och uppföljning av rekommendationer till ledningen	
	Bilaga 3 Bedömningsmål och bedömningskriterier	

1 Årlig granskning

I den årliga revisionen prövas och bedöms om verksamheten sköts på ett ändamålsenligt och från ekonomisk synpunkt tillfredsställande sätt, om räkenskaperna är rättvisande samt om den interna styrningen och kontrollen är tillräcklig.

Styrelsen för Locum AB¹ ansvarar enligt de specifika ägardirektiven för såväl ekonomisk som teknisk förvaltning av fastigheter inom Landstingsfastigheter Stockholm samt för investeringar i enlighet med av Region Stockholm fastställd investeringsprocess. Enligt avtal med fastighets- och servicenämnden ansvarar bolaget även för genomförandet av den fastighetsverksamhet som nämnden är formellt ansvarig för, exempelvis fastighetsstrategiska frågor, långsiktig utveckling av fastighetsbeståndet, köp och försäljning av fastigheter samt förvaltning av projektavtalet för Nya Karolinska Solna (NKS).

Revisionen har utförts enligt aktiebolagslagen, kommunallagen, regionens regler och anvisningar, riktlinjer för samordnad revision och bolagsrevision inom region Stockholm samt god revisions sed för kommunal verksamhet. Revisionen har utgått från revisionsplanen som fastställts av revisorsgrupperna och revisorskollegiet.

I granskningen har lekmannarevisorerna biträttats av regionens revisionskontor. Granskningen har genomförts av granskningsansvarig Johan Blomberg m.fl. vid revisionskontoret. Parallellt med lekmannarevisionen har revision utförts enligt ABL 9 kap. under ledning av auktoriserad revisor Jenny Göthberg vid Ernst & Young AB (EY).

Lekmannarevisorernas uppdrag är att granska om verksamheten sköts på ett ändamålsenligt och från ekonomisk synpunkt tillfredsställande sätt. Detta utförs dels i form av basgranskning som årligen genomförs på alla nämnder/styrelser, dels genom fördjupad granskning av specifika områden utifrån en risk- och väsentlighetsanalys. Den auktoriserade revisorn granskar räkenskaperna och styrelsens och verkställande direktörens (vd) förvaltning. Den interna styrningen och kontrollen granskas gemensamt.

Lekmannarevisorerna träffar representanter för bolagsstyrelsen för dialog vartannat år, senast under 2020.

2 Ekonomiskt och verksamhetsmässigt resultat

I detta avsnitt görs en bedömning av om styrelsen och vd uppnått fullmäktiges resultatkrav och övriga ekonomiska samt verksamhetsmässiga mål. Bedömningen omfattar även om styrelsen och vd genomfört givna uppdrag samt följt de beslut, riktlinjer och föreskrifter som gäller för verksamheten. Bedömningsmålen och bedömningskriterierna framgår av bilaga 3.

¹ Fortsättningsvis benämnt Locum, eller bolaget.

2.1 Ekonomiskt resultat

	Budget 2021	Bokslut 2021	Bokslut 2020
Resultaträkning (mnkr)			
Verksamhetens intäkter	356	361	377
Verksamhetens kostnader inkl. avskrivningar och finansnetto	- 349	-351	-364
- varav omställningskostnader	-	-	-
Resultat före bokslutsdisposition och skatt	7	10	13
Coronarelaterade merkostnader och intäktsbortfall	-	-	-
Erhållet statsbidrag för täckning av merkostnader	-	-	-
Effekten av förändring av diskonteringsräntan	-	-2,8	-
Justerat resultat	7	7,2	13
Lämnade koncernbidrag (skatt)	-	-10,4	-14
Resultat efter bokslutsdisposition och skatt	7	-0,4	-1
Balansomslutning (mnkr)	-	461	476
Årsarbetare (antal)	-	265	286

2.1.1 Resultat 2021

Bolagets resultat före bokslutsdispositioner och skatt uppgår till 10 mnkr. Enligt beslut i fullmäktige² undantas styrelsens merkostnader och minskade intäkter till följd av coronapandemin vid avstämningen mot resultatkravet. Styrelsens merkostnader och minskade intäkter under 2021 är marginella och uppgår endast till 14 tkr.

Fullmäktige har även beslutat att effekterna av förändringen av diskonteringsräntan som används vid nuvärdesberäkning av bolagens pensionsavsättningar ska exkluderas i samband med avstämningen av resultatkravet. Styrelsens minskade kostnader till följd av förändringen av diskonteringsräntan uppgår till 2,8 mnkr.

Styrelsen resultat uppgår till 7,2 mnkr justerat för effekten av ändrad diskonteringsränta. Styrelsens resultat är i nivå med fullmäktiges resultatkrav på 7 mnkr. Revisionen konstaterar att fullmäktiges mål om en ekonomi i balans därmed uppnåtts.

Med hänsyn till skattesituationen inom LISAB-koncernen lämnar bolaget dessutom ett koncernbidrag på 10,4 mnkr. Det resultat efter bokslutsdisposition och skatt som redovisas till Bolagsverket uppgår till -0,4 mnkr. I den

² RS 2021-0124

fortsatta analysen utgår revisionen från det justerade resultatet som används vid avstämning mot fullmäktiges resultatkrav (7,2 mnkr).

2.1.2 Jämförelse med budget 2021

Verksamhetens *intäkter* uppgår till 361 mnkr, vilket är 5 mnkr (1,4 procent) högre än budgeterat. Intäkterna för vidarefakturerings av IT-tjänster överstiger budgeten med ca 14 mnkr. Ersättningen för försäljning av fastighetstjänster är ca 10 mnkr lägre än budget, vilket bl.a. beror på lägre investeringstakt i vårdfastigheterna än budgeterat.

Verksamhetens *kostnader*, inkl. avskrivningar och finansiella poster, uppgår till 351 mnkr, vilket är 2 mnkr (ca 0,6 procent) högre än budgeterat. Av budgetavvikelsen är 2,8 mnkr hänförligt till minskade finansiella kostnader till följd av den förändrade diskonteringsräntan. Personalkostnader inklusive kostnader för inhyrd personal understiger budgeten med ca 5 mnkr. Budgetavvikelsen i övrigt utgörs av flera delposter, bl.a. högre hyreskostnader för bolagets huvudkontor.

Avvikelser i förhållande till budget har i huvudsak analyserats och kommenterats på ett tillfredsställande sätt i styrelsens verksamhetsberättelse.

2.1.3 Investeringar

Årets investeringar uppgår till 2,3 mnkr, att jämföra med fullmäktiges budget på 4,5 mnkr. Budgetavvikelsen beror på att bolagets investeringsbehov varierar från år till år medan bolaget tilldelats samma nivå på anslaget för varje år under de senaste åren.

2.1.4 Bedömning av ekonomiskt resultat

Revisionen konstaterar att det justerade resultatet överstiger resultatkravet. Revisionen bedömer därmed att fullmäktiges mål om en ekonomi i balans har uppnåtts.

2.2 Verksamhetsmässigt resultat

2.2.1 Måluppfyllelse

Enligt styrelsens bedömning har de mål som styrelsen har att förhålla sig till uppnåtts, även om det inte gäller för alla underliggande indikatorer. Bland dessa kan nämnas *Andel vidtagna åtgärder av identifierade sårbarheter i klimatanalyser i nämnder och bolag* och *Andel vidtagna åtgärder av identifierade sårbarheter i risk och sårbarhetsanalyser i nämnder och bolag*. Som förklaring till att dessa indikatorer inte uppfyllts anger styrelsen att det kräver omfattande investeringsmedel för att avhjälpa dessa identifierade sårbarheter och att det har pågått en diskussion kring det investeringsbehovet sedan flera år tillbaka.

Måluppfyllelsen har i huvudsak analyserats och kommenterats på ett tillfredsställande sätt i styrelsens verksamhetsberättelse.

2.2.2 Uppdrag från fullmäktige

Revisionen har under året särskilt granskat fullmäktiges uppdrag att minska administrativa kostnader. Locum har enligt uppgift minskat sina administrativa kostnader mellan åren 2019 och 2020 med över tio procent trots att det då inte fanns ett uppdrag från fullmäktige att göra detta. I samråd med regionledningskontoret bedömdes därför att Locum redan under 2020 hade fullgjort 2021 års uppdrag att minska sina administrativa kostnader. Därför har bolaget inte planerat eller genomfört ytterligare åtgärder under 2021.

Revisionen bedömer att beslutet om att undanta Locum från det av fullmäktige fattade beslutet bör fattas på politisk nivå och inte avgöras tjänstemän emellan.

2.2.3 Bedömning av verksamhetsmässigt resultat

Det verksamhetsmässiga resultatet har i huvudsak uppnåtts. Revisionen konstaterar att pandemin har haft ringa effekt på styrelsens möjlighet att uppnå det verksamhetsmässiga resultatet. Det är dock viktigt att styrelsen fortsätter att arbeta med identifierade sårbarheter kopplade till genomförda klimat-, risk- och sårbarhetsanalyser.

3 Intern styrning och kontroll

I detta avsnitt görs en bedömning av hur styrelsen och vd tar ansvar för att det finns en intern styrning och kontroll som leder till måluppfyllelse och regel efterlevnad. Bedömningsmålen och bedömningskriterierna framgår av bilaga 3. Granskningen har genomförts av revisionskontoret och auktoriserad revisor.

3.1 Försäljningar av vårdfastigheter

I ett särskilt projekt³ har revisionen granskat om försäljningar av regionens vårdfastigheter skett i enlighet med gällande regelverk, affärsmässigt, med tillräcklig intern styrning och kontroll samt med hänsyn till vårdens behov. Region Stockholms vårdfastigheter förvaltas av Locum vilket reglerats i avtal med fastighets- och servicenämnden. Ansvaret att förvalta vårdfastigheterna framgår även i fullmäktiges ägardirektiv för bolaget.

Korrekt styrdokument är en förutsättning för affärsmässiga fastighetsförsäljningar som följer gällande lagstiftning och statsstödsregler samt en tillräcklig intern kontroll. Revisionen anser att det regelverk som i praktiken tillämpats av Locum vid försäljningar av regionens vårdfastigheter i huvudsak skapar sådana förutsättningar, även om det i några avseende behöver revideras. Styrdokumenten behöver också beslutas politiskt. Granskade, av Locum, genomförda försäljningar bedöms i huvudsak ha skett på affärsmässig grund samt i enlighet med gällande lagstiftning och statsstödsregler. Revisionen

³ Regionrevisorerna, Projektrapport 7/2021 - Försäljningar av regionens vårdfastigheter, RK 2021 - 0076

bedömer att ansvar och roller behöver förtydligas så att det framgår om det är regionstyrelsen eller hälso- och sjukvårdsnämnden som ska ansvara för att hänsyn tas till vårdens behov vid försäljningar.

Revisorerna i revisorsgrupp III överlämnade rapporten till styrelsen för Locum för kännedom med möjlighet till yttrande senast 2022-04-10.

3.2 Investeringsprocessen i praktiken

I ett särskilt projekt⁴ har revisionen granskat regionstyrelsens övergripande styrning, samordning och kontroll av regionens investeringar i syfte att bedöma om styrande dokument inom området tillämpas på ett enhetligt sätt inom regionen, så att en god ekonomisk hushållning kan säkerställas på lång sikt.

Jämfört med tidigare styrdokument inom området bedömer revisionen att det finns bättre förutsättningar för regionstyrelsen att säkerställa en tillräcklig styrning, samordning och kostnadskontroll för en god ekonomisk hushållning av regionens investeringar på sikt. Samtidigt bedömer revisionen att det finns behov av att förtydliga och även ensa styrdokument sinsemellan. Det gäller framförallt skrivningar kopplade till avvikelshantering och krav på beslutsunderlag.

De fyra investeringar som granskats har i stort genomförts i enlighet med regionövergripande styrdokument. Locum som genomfört tre av investeringarna har även tagit fram egna styrdokument med en tydlig koppling till de centrala dito.

Revisorerna i revisorsgrupp III överlämnade rapporten till bolagets styrelse för kännedom och med möjlighet till yttrande senast 2022-06-20.

3.3 Brandskyddsarbetet vid akutsjukhusen

Revisionen har granskat brandskyddsarbetet vid tre av regionens akutsjukhus⁵. Ansvaret är delat mellan fastighetsägaren Locum och sjukhusen som verksamhetsutövare.

Vid om- och tillbyggnationer av byggnader upprättas som regel en projektgrupp med representanter för berörda verksamheter. I projektgrupperna är alltid Locum representerade. Projektgruppen svarar bl.a. för att värdera och föreslå hantering av iakttagna brandrisker. Granskningen visar att det saknas uppdaterade brandritningar för den nya behandlingsbyggnaden vid Karolinska universitetssjukhuset i Huddinge. Ansvaret för dessa uppdateringar ligger på Locum. Revisionen bedömer att avsaknaden av uppdaterade brandritningarna kan utgöra en brandsäkerhetsrisk för sjukhuset. Enligt uppgift

⁴ Regionrevisorerna, Projekt rapport 9/2021 – Investeringsprocessen i praktiken, RK 2021 - 0086

⁵ Danderyds sjukhus, Södersjukhuset och Karolinska universitetssjukhuset, se respektive årsrapport 2021 för avrapportering av granskningen.

arbetar Locum med att uppdatera de aktuella brandritningarna, ett arbete som beräknas bli klart under första kvartalet 2022.

3.4 Granskning av det systematiska informationssäkerhetsarbetet

Brister i arbetet med informationssäkerhet kan bland annat öka riskerna för förlust av information, att information kommer i orätta händer, att verksamhetskritisk information inte finns tillgänglig för personal och patienter och att informationens korrekthet inte kan garanteras. Revisionen har därför granskat hur styrelsen säkerställer att det finns ett grundläggande systematiskt informationssäkerhetsarbete i enlighet med regionens mål, policy och riktlinjer för informationssäkerhet

Fullmäktige och regionstyrelsen har fastställt policy och riktlinjer samt tillämpningsanvisningar för informationssäkerhet. I fullmäktiges budget för 2022 har också en ny policy för verksamhetsskydd⁶ och riktlinjer för informationssäkerhet⁷ beslutats.

Roller, ansvar och befogenheter för informationssäkerheten är enligt bolaget tilldelade, kända och tydliga inklusive säkerhetsskydd. Av granskningen framkommer att bolaget betraktar informationssäkerhetsarbetet som en del i sina ordinarie verksamhetsprocesser. Vidare framkommer det i granskningen att det genomförs analyser om vilka verksamheter som omfattas av antingen säkerhetsskyddslagen⁸ eller lag om informationssäkerhet för samhällsviktiga och digitala tjänster (s.k. NIS-direktivet)⁹. Locum eftersträvar att samtliga medarbetare är medvetna om, och i förekommande fall delaktiga i bolagets informationssäkerhetsarbete. Företagets medarbetare involveras dels i förbättringsarbetet kring informationssäkerhet, dels medverkar de i bolagets arbete med riskanalyser.

Bolaget genomför risk- och sårbarhetsanalyser som omfattar informationssäkerhet. Locum genomför även säkerhetsskyddsanalyser löpande t.ex. vad gäller molnlösningar. Alla IT-verktyg går igenom innan dom får användas. Bolaget har en handlingsplan inom informationssäkerhetsområdet som utgår från mål, nuläget och befintliga resurser. Handlingsplanen är beslutad av vd.

Bolaget informationssäkerhets klassar kontinuerligt sin information. Olika typer av säkerhetsåtgärder har vidtagits med riskanalys som utgångspunkt. Vårdfastigheterna har komplexa styrsystem datoriserade, värme, kyla som kräver löpande åtgärder. Det finns utpekade informationsägare t.ex. systemägare, systemförvaltare, projektchef, projektledare för olika fastigheter och tillhörande fastighetssystem.

⁶ RS 2020-0147

⁷ RS 2020-0148

⁸ 2018:585, SFS 2021:952

⁹ 2018:1174

Revisionen bedömer att Locum i stort sett har ett systematiskt informations-säkerhetsarbete. Informationssäkerhetsarbetet vid bolaget bedöms vara integrerad i verksamhetens processer och samordnas med säkerhetsskyddsarbetet.

3.5 Leverantörsfakturaprocesen

Den auktoriserade revisorn har granskat leverantörsfakturaprocesen. Vid granskningen identifierades två fakturor som inte har attesterats enligt attestordning där beloppsgränserna överskridits. Locum undersöker i nuläget anledningen till varför beloppsgränser i det elektroniska fakturasystemet har kunnat överskridas. Den auktoriserade revisorn kommer att följa upp området i samband med delårsrapporteringen 2022.

3.6 Avrapporterade granskningar i delrapporterings PM

Delar av årets granskning har tidigare avrapporterats i delrapporterings-PM för bolagsledningen. Nedan sammanfattas väsentliga iakttagelser från den rapporteringen.

Fastighetsägar- och byggherreansvar för vårdens fastigheter

I ett särskilt projekt¹⁰ har revisionen granskat om det finns en tydlig ansvarsfördelning inom Region Stockholm som säkerställer att fastighetsägar- och byggherreansvaret gällande vårdens fastigheter hanteras i enlighet med gällande lagstiftning och regionens styrande dokument.

Region Stockholms vårdfastigheter förvaltas av Locum AB vilket reglerats bolagets specifika ägardirektiv. Det är däremot inte tydliggjort vilken politisk organisation inom regionen som har fastighetsägar- och byggherreansvaret för vårdens fastigheter. Eftersom det är långtgående ansvarsområden som bland annat rör hälsa och säkerhet för dem som bor, arbetar och vistas i och omkring fastigheterna är revisionens samlade bedömning att regionstyrelsen behöver säkerställa att dessa ansvarsområden förtydligas i regionens olika styrdokument inom området.

Vidare bedömer revisionen att fastighetsägar- och byggherreansvaret i stort hanteras med tillräcklig intern styrning och kontroll både av Locums styrelse och inom bolaget. Revisionen konstaterar dock att vissa delegationer inom bolaget behöver uppdateras och förtydligas. Revisionen bedömer även att bolagsledningen behöver förtydliga kraven på upphandlade entreprenörers egenkontroller gällande fastighetsägaransvaret.

Revisorerna i revisorsgrupp III överlämnade rapporten till Locums styrelse för kännedom med möjlighet till yttrande senast 2021-09-30. Av yttrande från styrelsen framkommer att bolaget under hösten kommer att hantera de

¹⁰ Regionrevisorerna, Projektrapport 1/2021 - Fastighetsägar- och byggherreansvar för vårdens fastigheter, RK 2020 - 0021

två rekommendationer som ställts till bolagsledningen i rapporten. Dels att förtydliga vidaredelegationen av fastighetsägar- och byggherreansvaret från VD och neråt i organisationen i enlighet med styrelsens delegation av motsvarande ansvar till VD, dels att säkerställa att upphandlade driftentreprenörer genomför dokumenterade egenkontroller av det avtalade fastighetsägaransvaret.

Klimatanpassning av fastigheter och anläggningar

I ett särskilt projekt¹¹ under 2021 har revisionen granskat om arbetet med klimatanpassning sker så att förutsättningar finns för att säkerställa att regionens anläggningar och fastigheter kan stå emot framtida klimatförändringar. Granskningen ansvarsprövade Locum, regionstyrelsen, fastighets- och servicenämnden och trafiknämnden.

Fullmäktiges budget¹² och miljöprogram¹³ tydliggör att Region Stockholm ska aktivt arbeta med klimatanpassning och bl.a. ta fram en klimatanpassningsplan och ha ett systematiskt och effektivt regionövergripande arbete. Revisionen bedömer att fullmäktiges inriktning inte har uppnåtts. Locum AB bör därför tillsammans med regionstyrelsen, fastighets- och servicenämnden och trafiknämnden tydliggöra vilka prioriterade insatser som behöver genomföras för att säkerställa att regionens samhällsviktiga verksamheter kan motstå och hantera framtida klimatförändringar.

Klimatanpassningsarbetet har framförallt bedrivits genom att lyfta klimatrelaterade risker i klimat-, risk och sårbarhetsanalyser (KRSA). Revisionen bedömer att Locum bör besluta om KRSA i enlighet med fullmäktiges budget.

Revisionen ser positivt på att Locum har påbörjat ett utvecklingsarbete för att stärka klimatanpassningsarbetet, men konstaterar att mycket arbete återstår. Eftersom Locum genom avtal med fastighets- och servicenämnden har ansvar för fastighetsstrategiska frågor och den långsiktiga utvecklingen av fastighetsbeståndet bedömer revisionen att det är viktigt att Locums styrelse får ta del av slutsatserna i det pågående utvecklingsarbetet.

Revisorerna i revisorsgrupp III överlämnade rapporten till Locums styrelse för kännedom med möjlighet till yttrande senast 2021-12-16. Av yttrande från styrelsen framkommer att klimatanpassning beaktas i det löpande underhållsarbetet och att fastighetsverksamheten till del genomför klimatanpassningsåtgärder i samband med de investeringar som görs i regionens vårdfastigheter. Vidare pekar Locum, liksom fastighets- och servicenämnden på att investeringsplanen inte rymmer de omfattande och tidskrävande investeringar som krävs för att åtgärda klimatriskerna på bred front.

¹¹ Regionrevisorerna, Rapport 2/2021, Klimatanpassning av Region Stockholms fastigheter och anläggningar

¹² RS 2020-0469

¹³ LS 2015-0092

Granskning av ledningsnära kostnader och representation

Auktoriserad revisor har stickprovsvis genomfört en substansgranskning av ledningsnära kostnader och representation.

Den auktoriserade revisorn noterade att en attestant av representationskostnad har attesterat utläggskostnad där personen själv deltagit. I övrigt bedömde den auktoriserade revisorn att det finns en tillräcklig intern kontroll gällande ledningsnära kostnader och representation.

Granskning av bokslutsprocessen och behörigheter till ekonomisystemet

Inga väsentliga förändringar har noterats i bokslutsprocessen i jämförelse med tidigare år. Auktoriserad revisor har tidigare noterat att det har saknats genomlysning av vilka som har behörigheter (inklusive vilken typ av behörighet) till ekonomisystemet. Locum har under 2021 genomfört en genomlysning av användare och behörigheter i ekonomisystemet vilket är positivt. Auktoriserad revisor bedömde att bokslutsprocessen i allt väsentligt fungerar tillfredsställande och den tidigare rekommendationen inom området bedöms delvis åtgärdad eftersom en genomlysning bör göras årligen.

Granskning av hantering och kontroller av bisysslor och jäv

Revisionen har granskat om Locum har säkerställt att det finns rutiner för att säkerställa en tillräcklig intern kontroll rörande anställdas bisysslor som överensstämmer med bolagets gällande kollektivavtal¹⁴, som bland annat reglerar bisysslor för anställda. Granskningen har även omfattat förtroendevaldas engagemang utanför styrelseuppdraget, men bedömning har då gjorts mot kommunallagens bestämmelser om jäv¹⁵. Granskningen har även tagit sin utgångspunkt i av regionfullmäktige antagen uppförandekod¹⁶ som beskriver regionens övergripande förhållningssätt till jäv och bisysslor, samt till gällande regioninterna riktlinjer med tillhörande tillämpningsanvisningar¹⁷ inom området. Uppförandekoden liksom riktlinjerna omfattar samtliga anställda och förtroendevalda i regionen, inklusive dess bolag.

Vid delårsrapporteringen bedömde revisionen att Locum i allt väsentligt har säkerställt att det finns rutiner för en tillräcklig intern kontroll avseende hantering av bisysslor och jäv för anställda och förtroendevalda styrelseledamöter. Bolagets praktiska hantering av bisysslor och jäv, genom utbildningsinsatser, kontinuerlig information till anställda samt återkommande stickprovskontroller mot Bolagsverket, bedöms vara tillräcklig.

¹⁴ Kollektivavtalet *Fastighet och näringsliv* genom arbetsgivareorganisationen Sobona

¹⁵ 6 kap. 28-32 §§

¹⁶ Uppförandekod för Region Stockholm, RS 2019 - 0829

¹⁷ Tillämpningsanvisningar för bisysslor i landstingets förvaltningar och bolag, LS 2017 - 1339

Identifierade avvikelser i genomförd kontroll bedömdes mer vara av administrativ art. De gällde dels problemen med att det inte går att säkerställa om bisysslor godkänns av behöriga chefer, dels bolagets system för arkivering av godkända bisysslor, samt gallring av icke längre aktuella bisysslor.

Granskning utan väsentliga avvikelser i delrapporteringen

Den auktoriserade revisorn har granskat löneprocessen inklusive pensionsavsättningar samt bolagets inköpsprocess inklusive utbetalningar utan väsentliga avvikelser. Granskningen av löneprocessen fortsatte i samband med granskningen av årsredovisningen, se 3.6 nedan.

3.7 Granskningar utan väsentliga iakttagelser

Den auktoriserade revisorn har utifrån data från Locums lönesystem genomfört en övergripande löneanalys utan väsentliga iakttagelser. Granskningen har framförallt beaktat stora transaktionsbelopp, de anställda med högsta bruttolöner, anställda med avvikande skatteavdragssatser och anställda som ej har erhållit löneutbetalning årets samtliga månader.

3.8 Uppföljning av tidigare lämnade rekommendationer

I tidigare revisionsrapporter har framförts ett antal rekommendationer avseende den interna styrningen och kontrollen. I bilaga 1 och 2 framgår hur rekommendationerna har hanterats.

3.9 Sammanfattande bedömning av intern styrning och kontroll

Den interna styrningen och kontrollen bedöms, utifrån genomförd granskning, sammantaget vara tillräcklig.

4 Räkenskaper

I detta avsnitt görs en bedömning av om styrelsens redovisning är upprättad i enlighet med lagstiftning och god redovisningssed så att räkenskaperna ger en rättvisande bild av resultat och ställning. Bedömningsmålen och bedömningskriterierna framgår av bilaga 3.

Granskningen av räkenskaperna har genomförts av den auktoriserade revisorn.

4.1 Årsredovisningen

Årsredovisningen är i allt väsentligt upprättad enligt god redovisningssed, enligt regionens anvisningar och bedöms ge en rättvisande bild av årets resultat och ställning.

Räkenskaperna bedöms av den auktoriserade revisorn vara rättvisande.

Vad gör regionrevisorerna?

Regionrevisorerna granskar den verksamhet som bedrivs av regionens nämnder och bolagsstyrelser. Revisionsuppdraget är det största inom kommunal verksamhet.

Att vara revisor är ett förtroendeuppdrag vars syfte är att med oberoende, saklighet och integritet främja, granska och bedöma verksamheten. Den övergripande uppgiften för revisorerna är att granska hur nämnder och styrelser tar sitt ansvar. De förtroendevalda revisorerna är fullmäktiges och ytterst medborgarnas instrument för den demokratiska kontrollen. De har därmed en viktig funktion i den lokala självstyrelsen.

Ledamöter i nämnder och styrelser ansvarar inför fullmäktige för hur de själva, anställda och uppdragstagare genomför verksamheten. I ansvaret ingår att genomföra en ändamålsenlig verksamhet utifrån fullmäktiges mål, beslut och riktlinjer samt de föreskrifter som gäller för verksamheten, på ett ekonomiskt tillfredsställande sätt och med en tillräcklig intern kontroll samt att upprätta rättvisande räkenskaper.

I årsrapporter för nämnder och styrelser sammanfattar revisionskontoret den granskning som genomförts under det gångna året. Verksamhetsrevisionen redovisas löpande i projektrapporter. Publikationerna finns på www.sll.se. Det går även att prenumerera på regionrevisorernas nyhetsbrev genom att anmäla intresse via e-postmeddelande till regionrevisorerna.rev@regionstockholm.se.

Postadress: Box 22230, 104 22 Stockholm
Besöksadress: Hantverkargatan 25 b (T-bana Rådhuset)
Telefon: 08-737 25 00
E-post: regionrevisorerna.rev@regionstockholm.se
Hemsida: www.regionstockholm.se
Org.nr: 232100-0016

Regionrevisorerna

Rekommendationer till nämnd/styrelse – ÅR 2021

Locum AB

Hållbarhet

Ursprung	Rekommendation	Åtgärdad	Revisionens kommentar
66464 Från rapport 2021/02 Projektrapport	Locum AB bör, tillsammans med trafiknämnden, fastighets- och servicenämnden och regionstyrelsen, tydliggöra vilka prioriterade insatser som behöver genomföras för att säkerställa att regionens samhällsviktiga verksamheter kan motstå och hantera framtida klimatförändringar.	–	Delår 2021 Revisionens bedömning av status på rekommendationen planeras ske i samband med delårsbokslutet 2022.
66465 Från rapport 2021/02 Projektrapport	Locum AB bör besluta om klimat-, risk- och sårbarhetsanalysen i enlighet med fullmäktiges budget.	–	Delår 2021 Revisionens bedömning av status på rekommendationen planeras ske i samband med delårsbokslutet 2022.

Regionrevisorerna

Rekommendationer till ledning – ÅR 2021

Locum AB

Fastighetsförvaltning

Ursprung	Rekommendation	Åtgärdad	Revisionens kommentar
67569 Från rapport 2021/01 Projektrapport	Ledningen för Locum bör förtydliga vidaredelegationen av fastighetsägar- och byggherrearansvaret från VD och neråt i organisationen i enlighet med styrelsens delegation av motsvarande ansvar till VD.	–	ÅR 2021 Revisionens bedömning av status på rekommendationen planeras ske i samband med delårsbokslutet 2022
67570 Från rapport 2021/01 Projektrapport	Ledningen för Locum bör säkerställa att upphandlade drift-entreprenörer genomför dokumenterade egenkontroller av det avtalade fastighetsägaransvaret.	–	ÅR 2021 Revisionens bedömning av status på rekommendationen planeras ske i samband med delårsbokslutet 2022

Intern kontroll

Ursprung	Rekommendation	Åtgärdad	Revisionens kommentar
45652 Från rapport 2020 Delrapport	Ledningen för Locum bör säkerställa en rutin för kontroll av korrekta behörigheter i ekonomisystemet.	●	Delår 2021 Det har gjorts en genomgång av behörigheter och användare i år (2021) men rutin borde implementeras på årlig basis. Revisionens bedömning av status på rekommendationen planeras ske i samband med delårsbokslutet 2022.

Regionrevisorerna

Oegentligheter

Ursprung	Rekommendation	Åtgärdad	Revisionens kommentar
37578 Från rapport 2019 Årsrapport	Ledningen för Locum bör uppdatera nuvarande riktlinjer med information om hur uppgifter om entreprenörers restfördas skatteskulder ska kontrolleras framöver.	●	ÅR 2021 Tre till fyra gånger per år gör Locums ekonomiavdelning en kontroll med SKV4820 på de leverantörer som Locum har ett avtalsrättsligt förhållande med vid tidpunkten för kontrollen. Vid denna kontroll ingår dock ej restfördas skatteskulder. Det pågår ett arbete inom Locum för att utveckla rutinen för att även få med eventuella restfördas skatteskulder vid kontrollen. Mot bakgrund av att ett åtgärdsarbete har initierats men att det ännu inte finns en rutin på plats bedömer revisionen att rekommendationen är delvis åtgärdad. Revisionens bedömning av status på rekommendationen planeras ske i samband med årsbokslutet 2022.
37579 Från rapport 2019 Årsrapport	Ledningen för Locum bör utreda och därefter tydliggöra dataskydds-förordningen eventuella inverkan på Locums möjligheten att genomföra kontroller av personalliggare över registrerad personal.	●	ÅR 2021 Frågan om GDPR:s inverkan på möjligheten att genomföra kontroller utifrån ID06-systemet har genomlysts av Locums bolagsjurist och beslut har fattats i frågan. I den reviderade versionen av Handbok för byggprojektledning beskrivs hur och av vem kontroller får genomföras. Endast Skatteverket får göra oannonserade kontroller av de personuppgifter som finns lagrade i personalliggaren. Mot bakgrund av att bolaget har genomlyst frågan och uppdaterat Handboken för byggprojektledning är revisionens bedömning att rekommendationer är åtgärdad.
37580 Från rapport 2019 Årsrapport	Ledningen för Locum bör säkerställa att entreprenörsavtalen, utöver hävning, innehåller möjligheter till åtgärder på en proportionerlig nivå även vid mindre kontraktsöverträdelser.	●	ÅR 2021 Uppföljningen visar att bolaget har utvecklat sina vitesklausuler till följd av revisionens rekommendation. Ett exempel

Regionrevisorerna

Ursprung	Rekommendation	Åtgärdad	Revisionens kommentar
			på detta är det nya ramavtalet för Byggservice. Vitesklausulerna omfattar numera fler områden och sanktionsmöjligheterna är mer varierade. Det pågår en revidering av den befintliga standardavtalsmallen som ska justeras i enlighet med ramavtalet för Byggservice. Handboken för byggprojektledning har uppdaterats med riktlinjer kring hur avtals- och kontraktsbrott ska hanteras. Enligt revisionens bedömning bidrar de nya klausulerna till att viten som sanktionsverktyg kan tillämpas mer ändamålsenligt. Rekommendationen bedöms som åtgärdad efter att standardavtalsmallen har reviderats.
66357 Från rapport 2021 Delrapport	Ledningen för Locum bör säkerställa att attest av representationskostnader görs av individ som inte själv har deltagit vid representationstillfället.	–	Delår 2021 Revisionens bedömning av status på rekommendationen planeras ske i samband med delårsbokslutet 2022.
66358 Från rapport 2021 Delrapport	Ledningen för Locum bör säkerställa att gallring sker av anställdas tidigare godkända bisysslor som inte längre är aktuella	–	Delår 2021 Revisionens bedömning av status på rekommendationen planeras ske i samband med delårsbokslutet 2022.

BEDÖMNINGSMÅL OCH BEDÖMNINGS- KRITERIER 2021

Ekonomiskt och verksamhetsmässigt resultat

Nämnden/styrelsen har uppnått fullmäktiges mål samt följt de beslut, riktlinjer och föreskrifter som gäller för verksamheten. Verksamhetens resultat och resurser står i ett rimligt förhållande till varandra.

Bedömningsmål:

1. Nämnden/styrelsen har uppnått fullmäktiges finansiella mål (resultatkrav) och följt fullmäktiges ekonomiska riktlinjer.
2. Nämnden/styrelsen har uppnått fullmäktiges mål för verksamheten och genomfört tilldelade uppdrag.
3. Nämnden/styrelsen har i övrigt bedrivit verksamheten med god ekonomisk hushållning utifrån fullmäktiges beslut.
4. Nämndens/styrelsens verksamhet har bedrivits i enlighet med för verksamheten gällande lagar, föreskrifter, riktlinjer m.m.

Bedömningskriterier:

Tillfredsställande

Bedömningsmålen bedöms i allt väsentligt vara uppfyllda. Avvikelse kan förekomma.

Inte helt tillfredsställande

Bedömningsmålen bedöms delvis vara uppfyllda. Det finns större och/eller flera avvikelser.

Ottillfredsställande

Bedömningsmålen bedöms inte vara uppfyllda. Det finns väsentliga avvikelser eller allvarliga brister som måste åtgärdas snarast.

Kommentar: Bristerna eller avvikelserna är så stora att frågan om anmärkning eller avstyrkt ansvarsfrihet bör prövas.

Intern styrning och kontroll

Nämnden/styrelsen ansvarar för att det finns en intern styrning och kontroll som med rimlig grad av säkerhet leder till måluppfyllelse, effektiv verksamhet och

Regionrevisorerna

regelefterlevnad. Nämnden/styrelsen har säkerställt systematiskt ordnade kontroller i organisation, system, processer och rutiner.

Bedömningsmål:

1. Nämnden/styrelsen har fastställt en organisation med tydlig fördelning av ansvar och befogenheter.
2. Nämnden/styrelsen har i budget/verksamhetsplan fastställt ekonomiska och verksamhetsmässiga mål i linje med fullmäktiges mål och övriga uppdrag. Målen är mätbara/uppfoljningsbara.
3. Nämnden/styrelsen har riktlinjer och rutiner för väsentliga områden för att säkerställa att verksamhetens uppdrag och mål uppnås samt att lagar, föreskrifter m.m. följs.
4. Nämnden/styrelsen har genomfört en riskanalys som identifierar, värderar och prioriterar väsentliga risker. Nämnden/ styrelsen har i en plan för intern kontroll, i enlighet med regionens fastställda regelverk, fastställt vilka åtgärder/ kontroller som ska hantera prioriterade risker.
5. Nämnden/styrelsen följer kontinuerligt och systematiskt upp ekonomi och verksamhet, såväl för verksamhet i egen regi som för sådan som uppdragits åt annan att utföra, analyserar väsentliga avvikelser samt vidtar åtgärder vid behov.
6. Nämnden/styrelsen har ett informations- och kommunikationssystem som stödjer styrning, kontroll och uppföljning av verksamheten.
7. Nämndens/styrelsens rapportering ger en rättvisande och tillförlitlig information om ekonomi och verksamhet.
8. Nämnden/styrelsen har säkerställt en tillräcklig beredning av ärenden.
9. Nämnd/styrelse har fattat beslut med stöd i reglemente, delegation eller i uppdrag från fullmäktige.

Bedömningskriterier

Tillräcklig

Bedömningsmålen bedöms i allt väsentligt vara uppfyllda. Avvikelser kan förekomma.

Regionrevisorerna

Inte helt tillräcklig

Bedömningsmålen bedöms delvis vara uppfyllda. Det finns större och/eller flera avvikelser.

Otillräcklig

Bedömningsmålen bedöms inte vara uppfyllda. Det finns väsentliga avvikelser eller allvarliga brister som måste åtgärdas snarast.

Kommentar: Bristerna är uppenbara och försvårar styrning, ledning, uppföljning och kontroll. Avvikelserna är så stora att frågan om anmärkning eller avstyrt ansvarsfrihet bör prövas.

Räkenskaper

Nämndens/styrelsens redovisning är upprättad i enlighet med lagstiftning och god redovisningssed så att räkenskaperna ger en rättvisande bild av resultat och ställning och kan ligga till grund för styrning, ledning, uppföljning och kontroll av den verksamhet som bedrivs.

Bedömningsmål:

1. Nämndens/styrelsens räkenskaper är upprättade i enlighet med den kommunala redovisningslagen, god redovisningssed samt landstingets regler och anvisningar.
2. Nämndens/styrelsens delårsrapport och årsbokslut/årsredovisning ger en rättvisande bild av resultat och ställning.

Bedömningskriterier:

Rättvisande

Räkenskaperna uppfyller i allt väsentligt bedömningsmålen. Avvikelser kan förekomma. Eventuella värderings-, klassificerings- och/eller upplysningsfel är inte av sådan karaktär att de väsentligen påverkar bilden av nämndens/styrelsens resultat och ställning.

Inte rättvisande

Räkenskaperna innehåller väsentliga avvikelser eller allvarliga brister i förhållande till bedömningsmålen och ger inte en rättvisande bild av resultat och ställning.

Kommentar: Avvikelserna är så stora att frågan om anmärkning eller avstyrt ansvarsfrihet bör prövas.